

ANALIZA STANJA

temeljena na provedenom istraživanju o potrebama i preferencijama osoba starije dobi (55+) i osoba s invaliditetom u vezi s učenjem o klimatskim promjenama.

Sufinancira
Europska unija

Erasmus+
Obogaćuje živote, širi vidike.

Udruga
Eko Brezna

1. UVOD

Ovo istraživanje provedeno je s ciljem boljeg razumijevanja potreba, interesa i prepreka koje doživljavaju osobe starije od 55 godina i osobe s invaliditetom u kontekstu obrazovanja općenito, a posebno u kontekstu obrazovanja o klimatskim promjenama. U vremenu sve izraženijih klimatskih izazova, važno je uključiti sve dijelove društva u obrazovne procese, osobito ranjive skupine koje često ostaju izvan fokusa klimatskih politika.

Starije osobe i osobe s invaliditetom posebno su ranjive na posljedice klimatskih promjena – od ekstremnih vremenskih uvjeta do promjena u dostupnosti zdravstvene skrbi i osnovnih resursa. Istovremeno, ove skupine često ostaju nedovoljno informirane i uključene u procese obrazovanja o klimatskim i okolišnim pitanjima. Edukacija starijih osoba o klimatskim promjenama ima višestruku vrijednost: povećava otpornost zajednica, potiče aktivno građanstvo i omogućuje međugeneracijski prijenos znanja i vrijednosti.

Prepreke za sudjelovanje u obrazovanju za starije osobe uključuju slabiju digitalnu pismenost, fizičke i zdravstvene barijere, manjak financijskih sredstava, ali i osjećaj da 'njihovo vrijeme za učenje' više nije prioritet. Zbog toga je iznimno važno razvijati obrazovne programe koji su pristupačni, motivirajući, temeljeni na iskustvu, te povezani s konkretnim izazovima svakodnevice.

Edukacija o klimatskim promjenama mora biti jasna, lokalno relevantna i poticati osobnu i zajedničku odgovornost. Uključivanje starijih osoba i osoba s invaliditetom u takve edukacije ne doprinosi samo povećanju njihove otpornosti, već i jačanju ukupne otpornosti društva u suočavanju s klimatskim izazovima.

U nastavku prikazani rezultati predstavljaju temelj za razvoj inkluzivnih i pristupačnih obrazovnih programa.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno na uzorku od 278 osoba, u dvije zemlje – Hrvatskoj i Srbiji – s ciljem razumijevanja interesa, potreba i prepreka osoba starijih od 55 godina i osoba s invaliditetom u vezi s edukacijom o klimatskim promjenama.

Upitnik korišten u ovom istraživanju osmišljen je kako bi pružio sveobuhvatan uvid u znanje, percepcije, stavove i potrebe starijih osoba i osoba s invaliditetom u vezi s učenjem o klimatskim promjenama. Sadržavao je ukupno 22 pitanja, većinom zatvorenog tipa, ali i s mogućnošću otvorenih komentara i prijedloga. Upitnik je izrađen na hrvatskom i srpskom jeziku.

Sufinancira
Europska unija

Pitanja su pokrivala različite aspekte:

- osnovne demografske informacije (dob, spol, invaliditet),
- razinu informiranosti o klimatskim promjenama,
- psihološki doživljaj klimatskih promjena (zabrinutost, utjecaj na mentalno zdravlje),
- financijski aspekt i prepreke,
- motivaciju i razloge za uključivanje u edukaciju,
- preferirani formati, trajanje i sadržaj edukacije.

Upitnik je strukturiran tako da omogući jednostavno ispunjavanje osobama s različitim razinama obrazovanja, digitalne pismenosti i kognitivnih sposobnosti. Posebna pažnja posvećena je pristupačnosti jezika i razumljivosti termina. Distribuiran je na dva načina: papirnato (putem udruga umirovljenika i zaposlenica projekta 'Zaželi') i online (putem društvenih mreža i partnerskih organizacija). Na taj način omogućeno je sudjelovanje šire populacije, uključujući one koji nemaju pristup internetu ili se ne koriste tehnologijom.

Podaci prikupljeni ovim upitnikom dali su važan kvalitativni i kvantitativni uvid u to kako ciljane skupine doživljavaju klimatske promjene, koje prepreke imaju u pristupu edukaciji, i koje formate učenja smatraju najprikladnijima.

Korištene su dvije metode prikupljanja podataka: papirnati i online upitnik. Ukupno je prikupljeno 278 ispunjenih upitnika, od čega je 176 zaprimljeno u papirnatom obliku, a 102 putem online obrasca.

Distribucija papirnatih upitnika vršila se putem udruga umirovljenika i zaposlenica projekata 'Zaželi' u Hrvatskoj i partnerskih organizacija u Srbiji. Papirnati upitnici omogućili su uključivanje sudionika koji nemaju pristup internetu ili se ne koriste digitalnim alatima, čime je postignuta veća inkluzivnost.

Online upitnik distribuiran je elektroničkom poštom, društvenim mrežama i kroz mrežu suradničkih organizacija koje rade s osobama s invaliditetom i starijim osobama. Upitnici su bili strukturirani tako da obuhvate osnovne demografske podatke, preferencije u pogledu formata i trajanja edukacije, percepcije o klimatskim promjenama, razinu mentalnog opterećenja te prepreke za uključivanje u obrazovne aktivnosti.

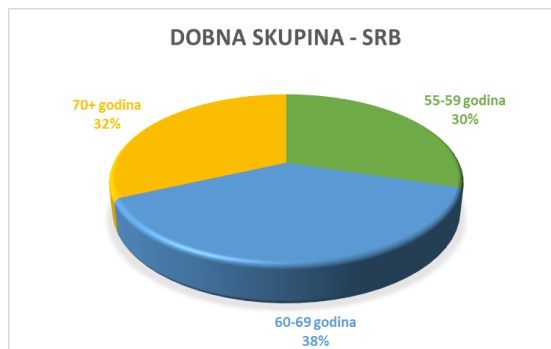
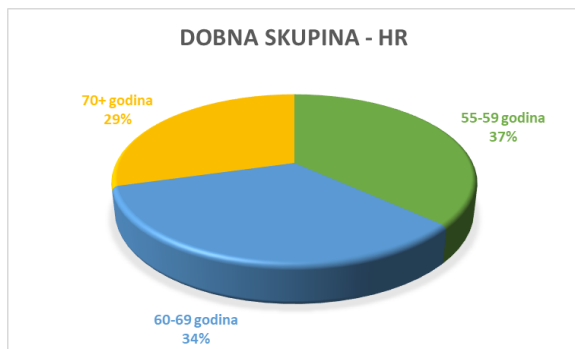
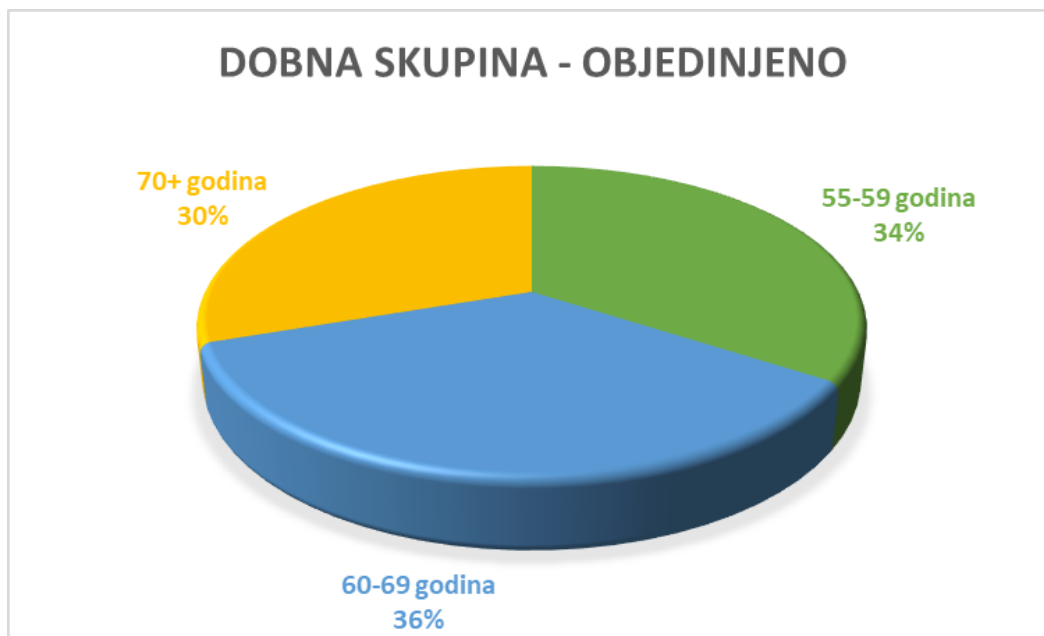

Sufinancira
Europska unija

3. ANALIZA REZULTATA

Obrada prikupljenih anketnih upitnika dala je sljedeće rezultate, objedinjene i razvrstane po zemljama:

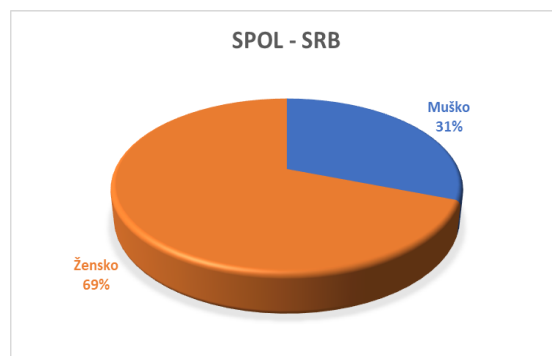
1. PITANJE

Sufinancira
Europska unija

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

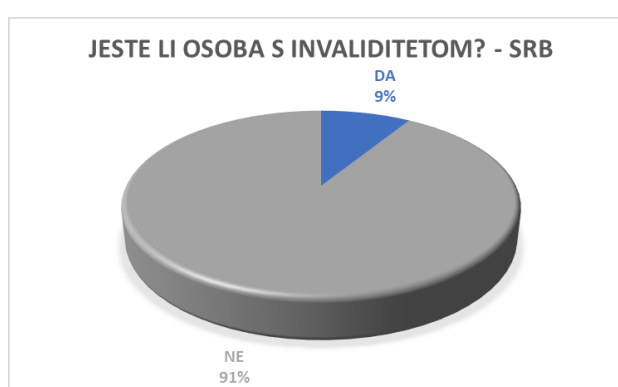
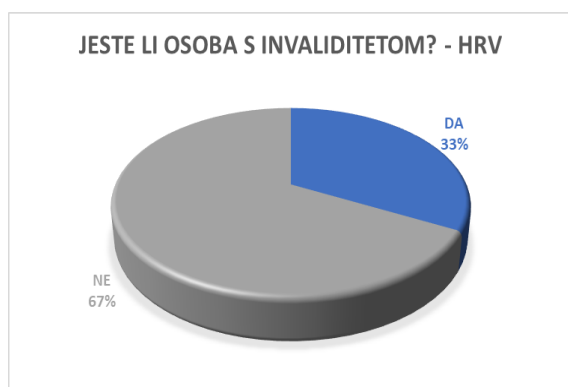
2. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

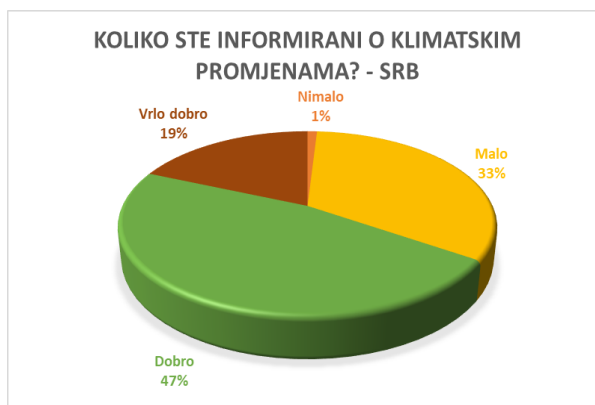
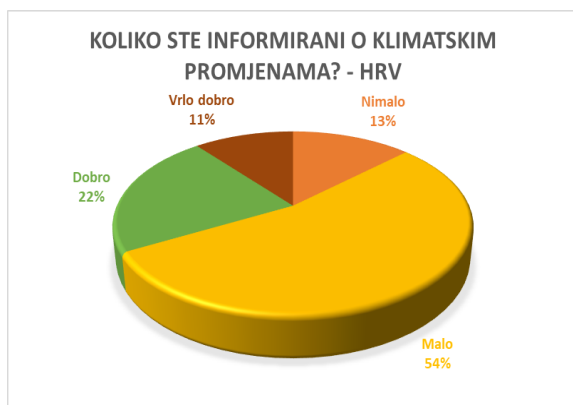
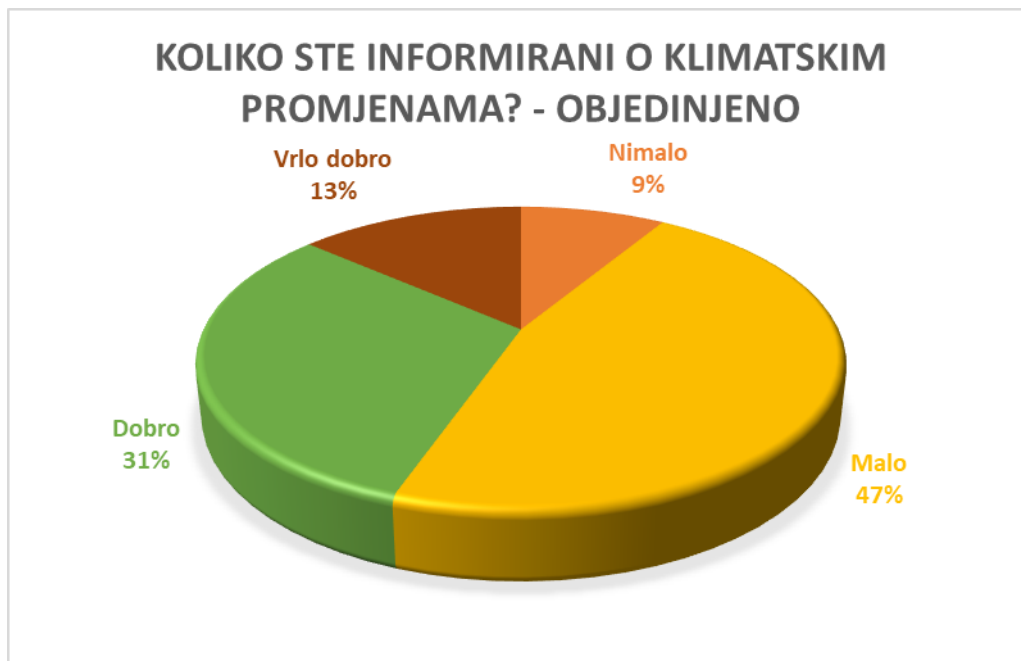
3. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

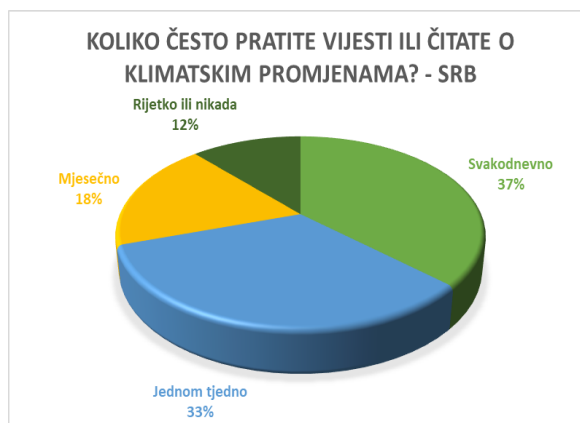
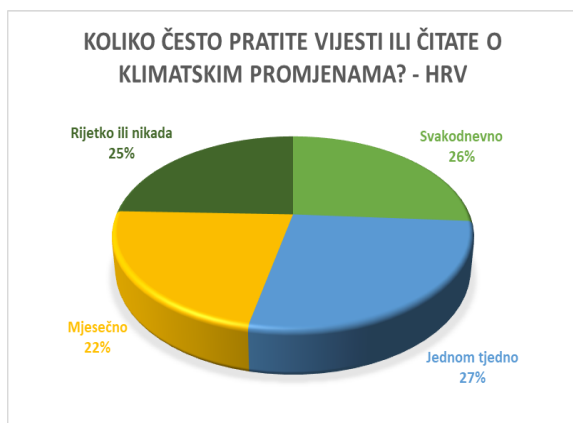
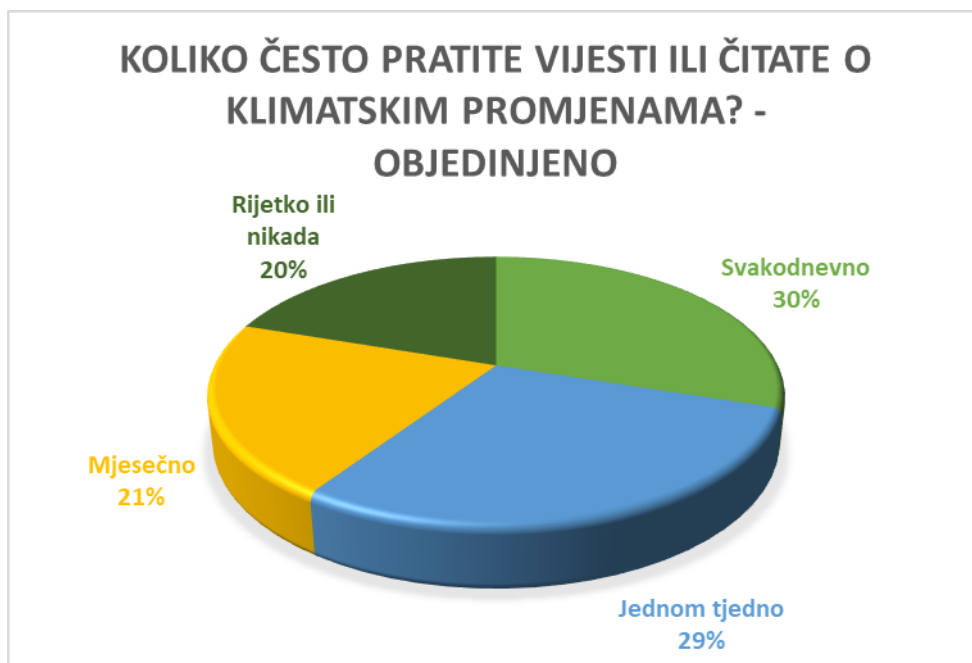
4. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

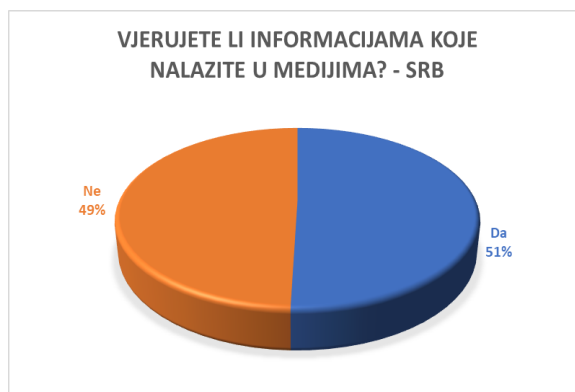
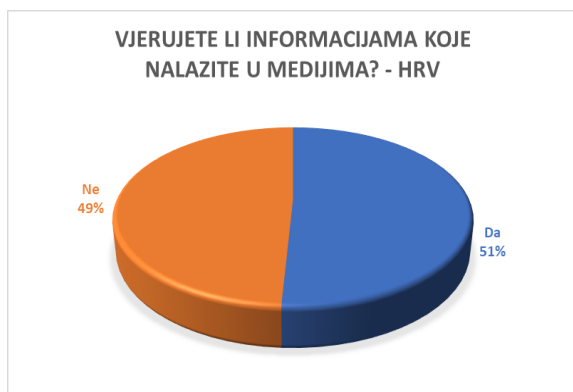
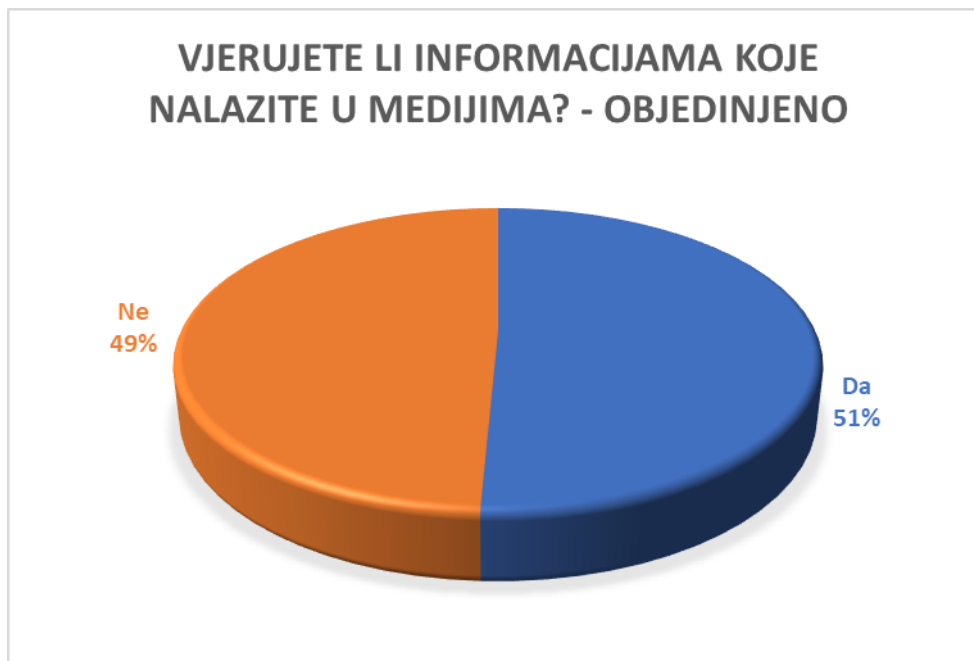
5. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

6. PITANJE

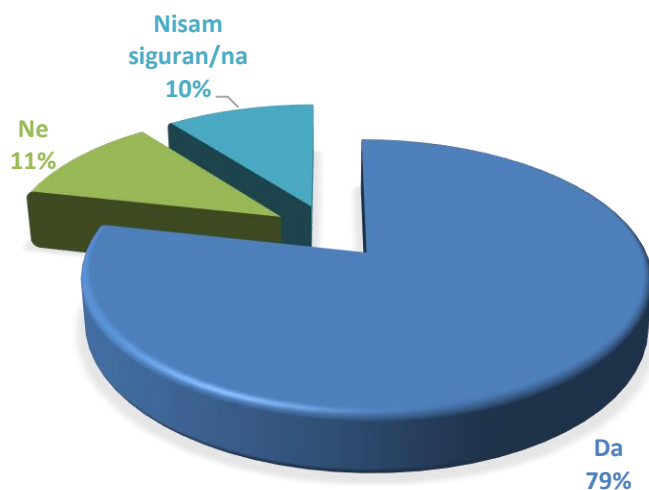

**Sufinancira
Europska unija**

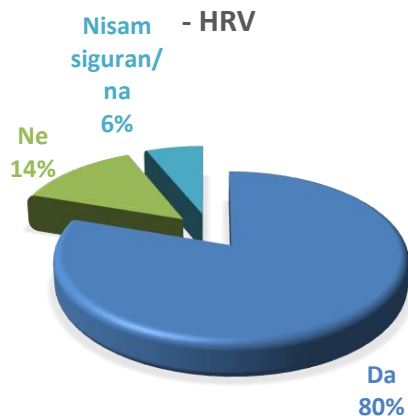
„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

7. PITANJE

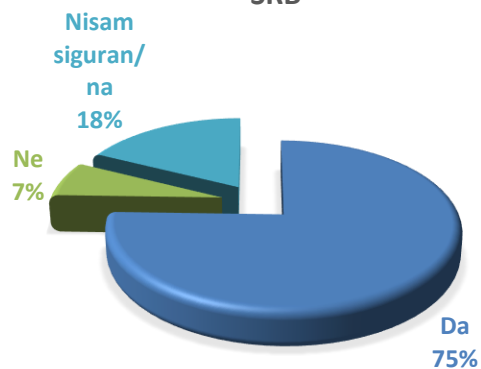
MISLITE LI DA KLIMATSKE PROMJENE IMAJU UTJECAJ NA VAŠE SVAKODNEVNO ŽIVLJENJE? - OBJEDINJENO

MISLITE LI DA KLIMATSKE PROMJENE IMAJU UTJECAJ NA VAŠE SVAKODNEVNO ŽIVLJENJE?

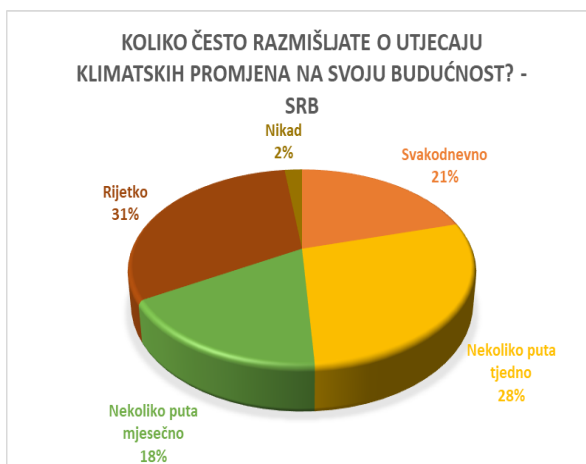
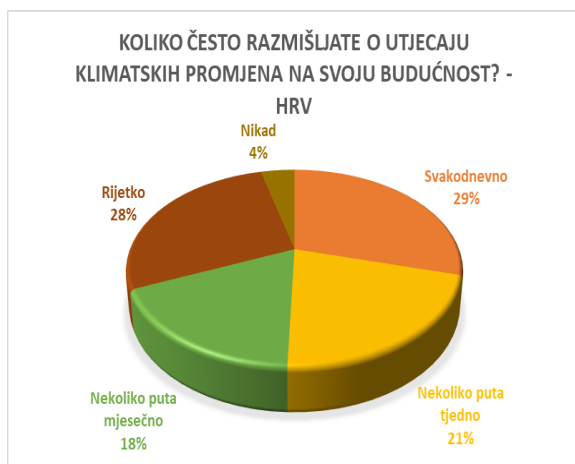
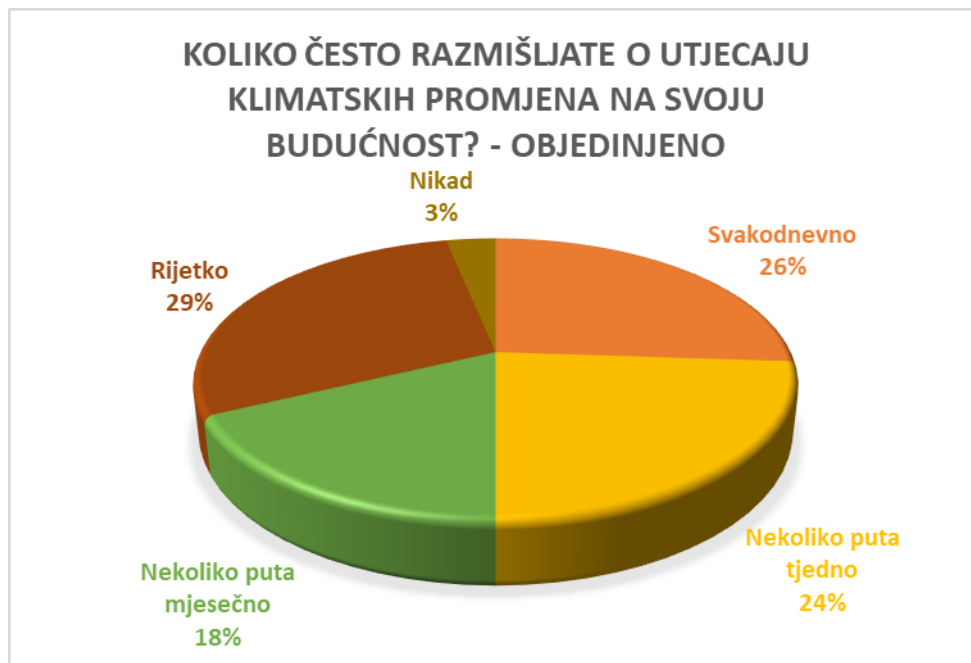

MISLITE LI DA KLIMATSKE PROMJENE IMAJU UTJECAJ NA VAŠE SVAKODNEVNO ŽIVLJENJE?

Sufinancira
Europska unija

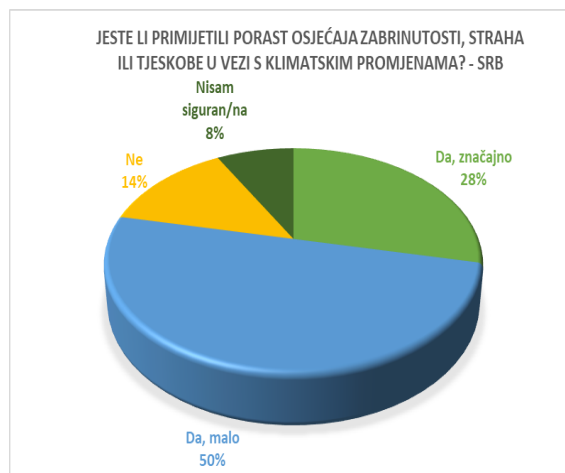
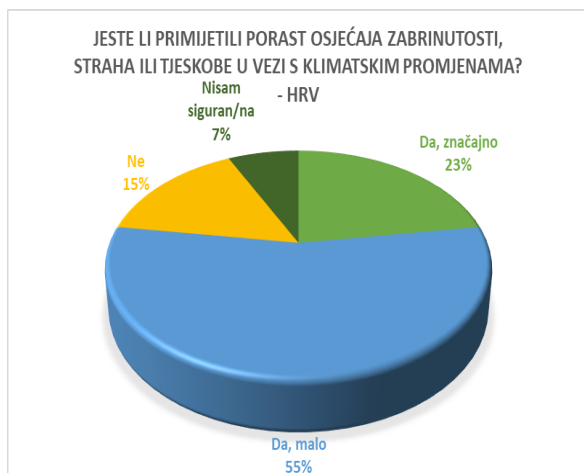
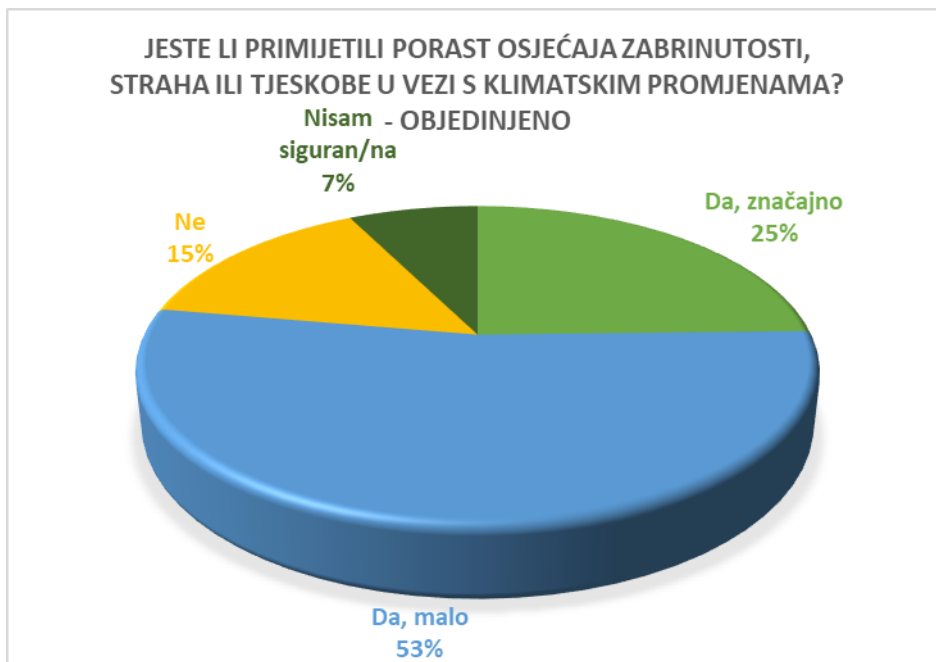
8. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

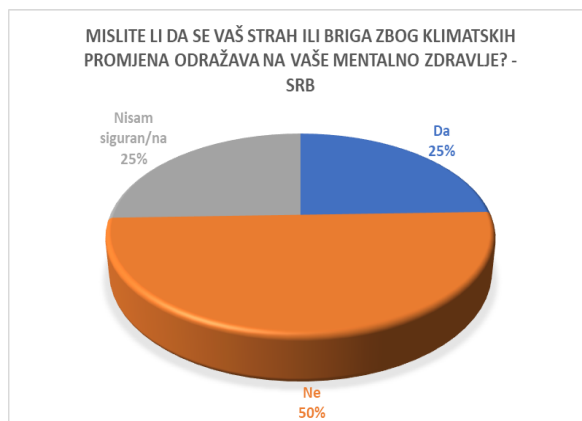
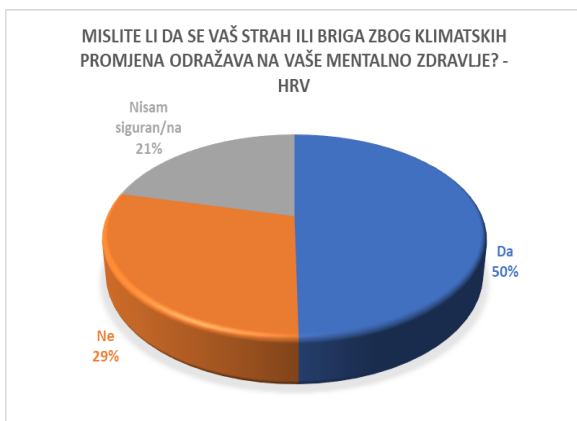
9. PITANJE

Sufinancira
Europska unija

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

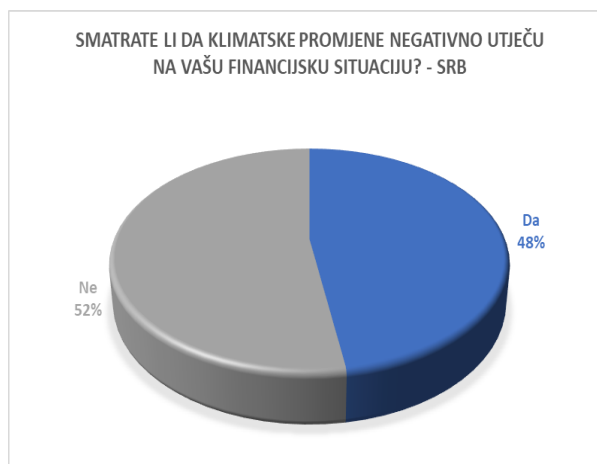
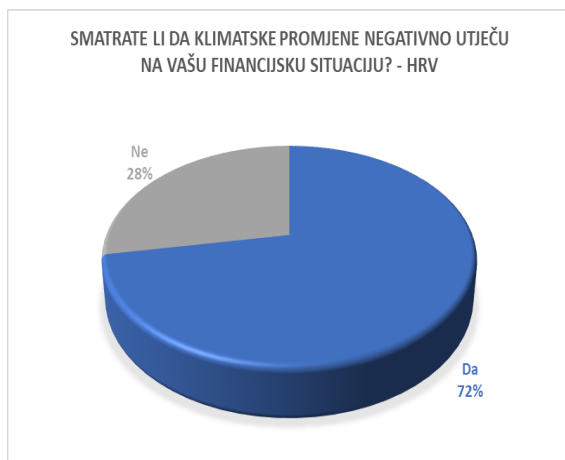
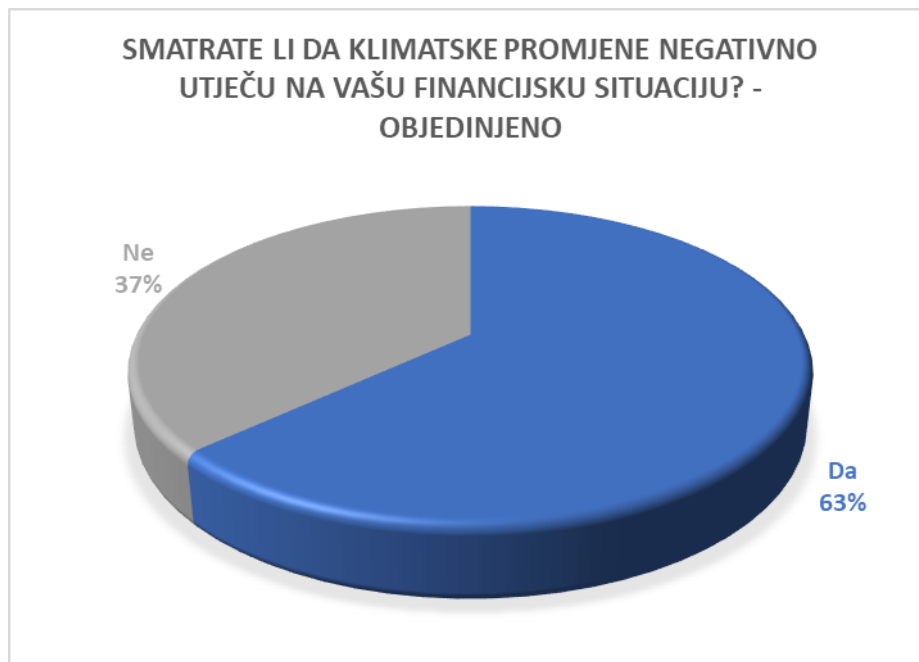
10. PITANJE

Sufinancira
Europska unija

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

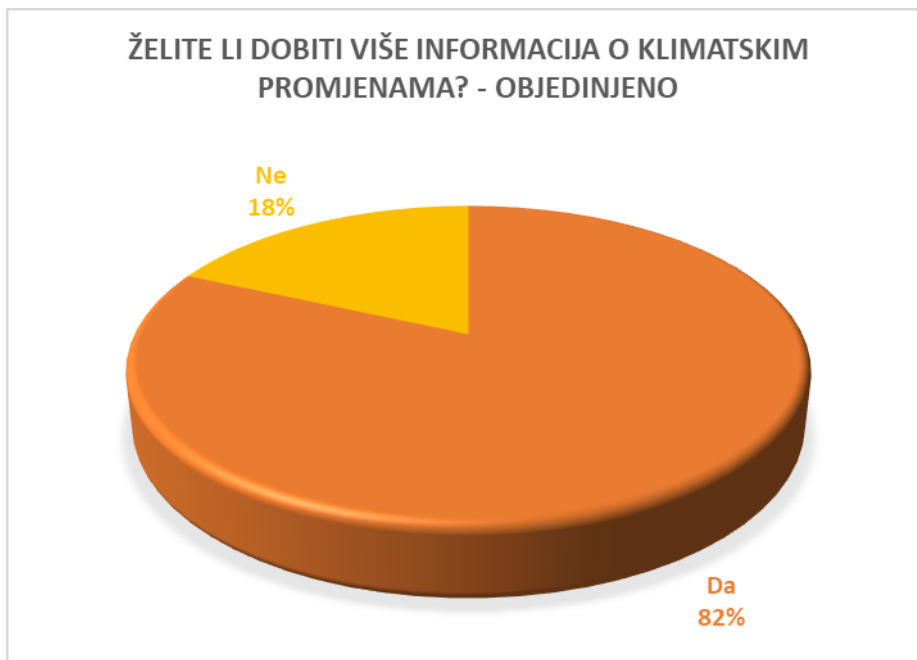
11. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

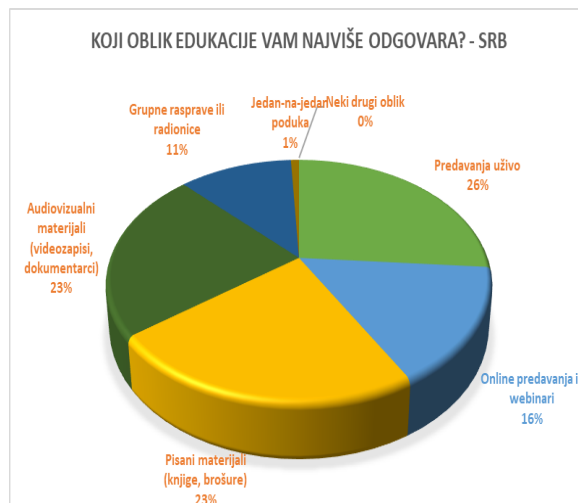
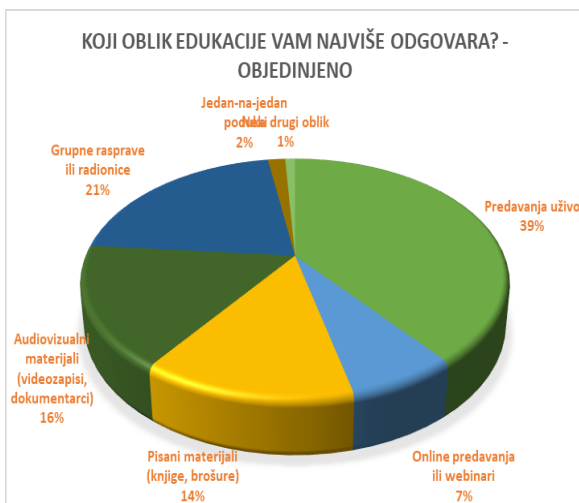
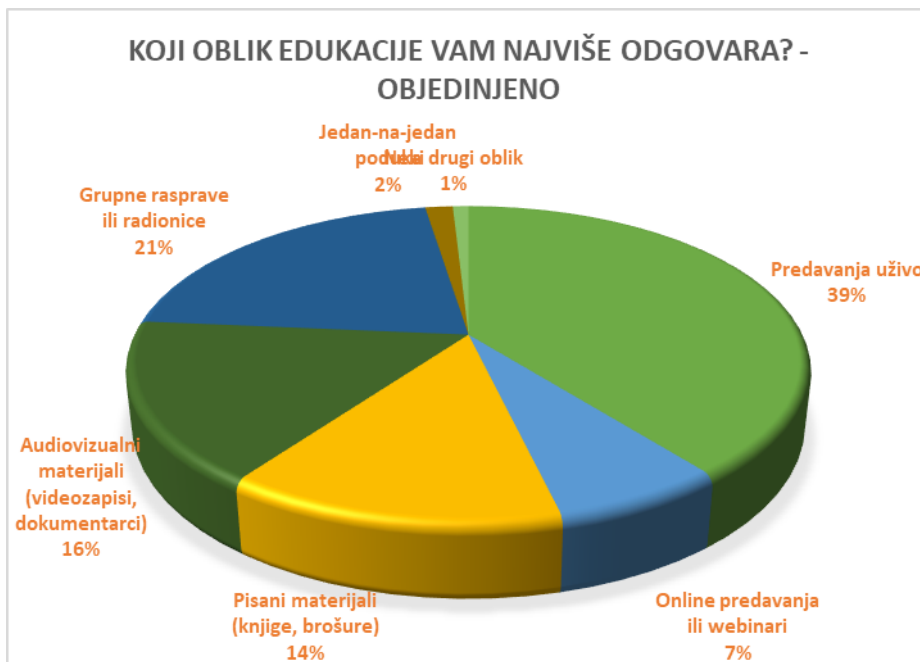
12. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

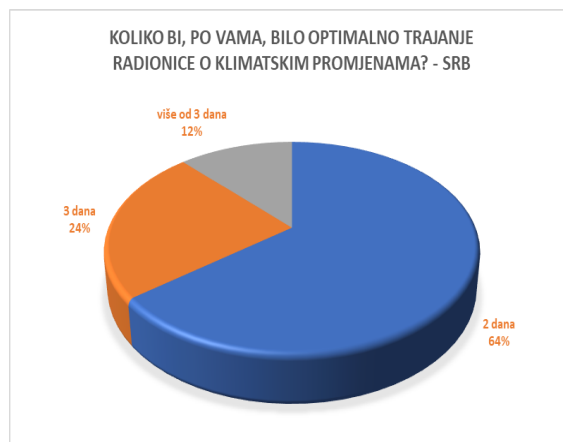
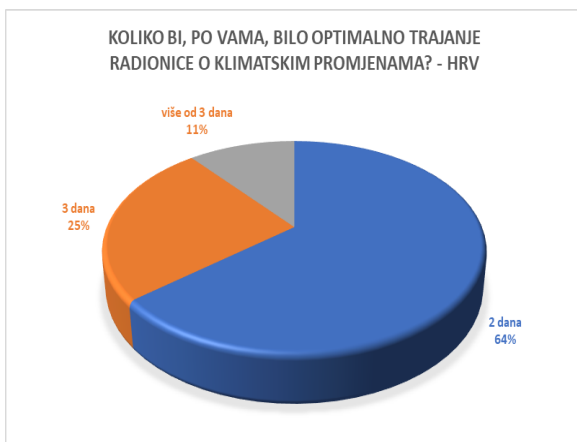
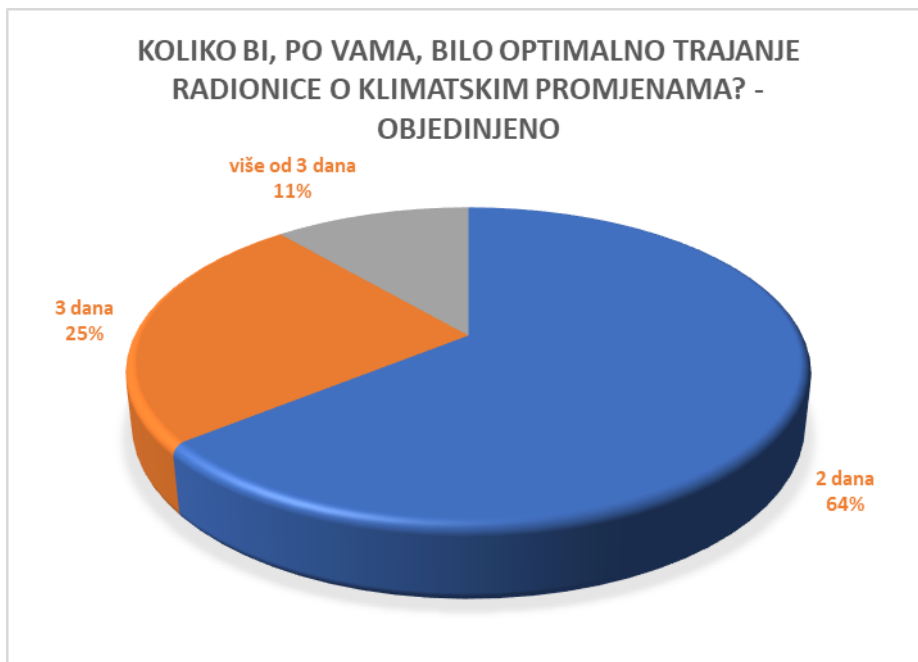
13. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

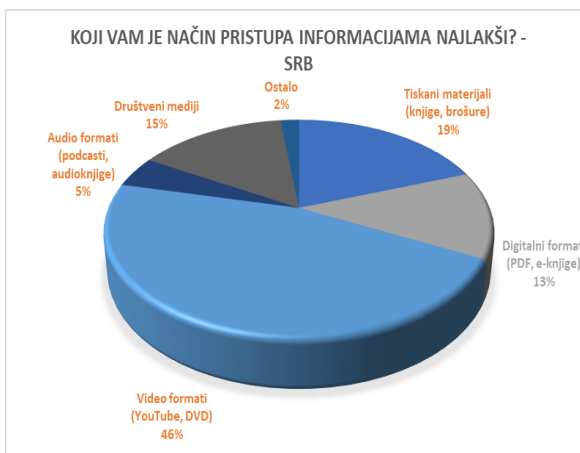
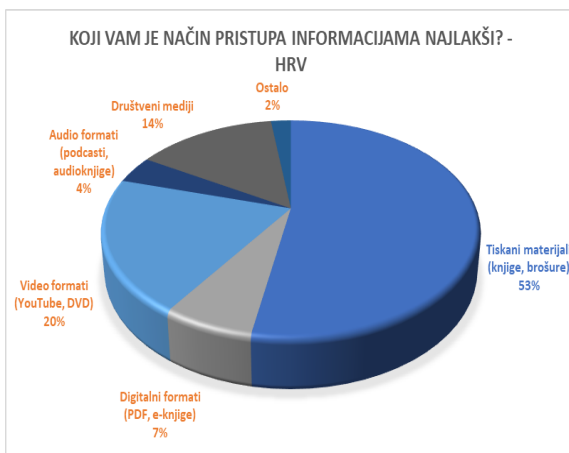
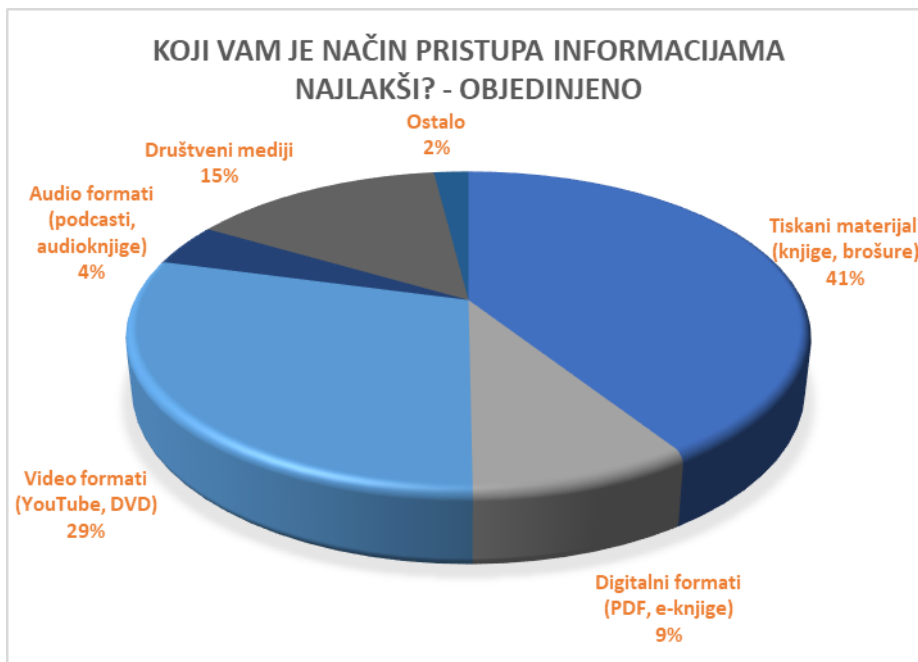
14. PITANJE

Sufinancira
Europska unija

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

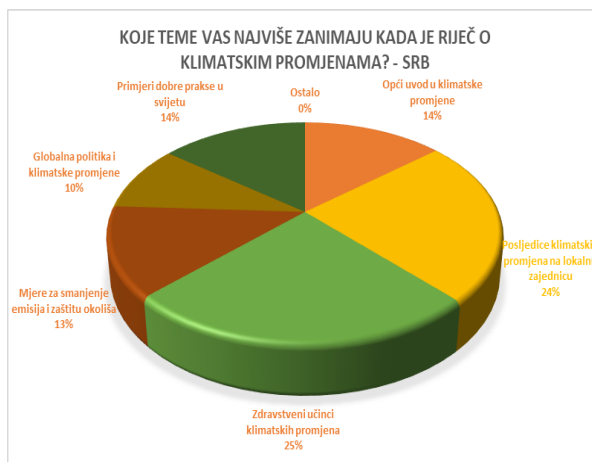
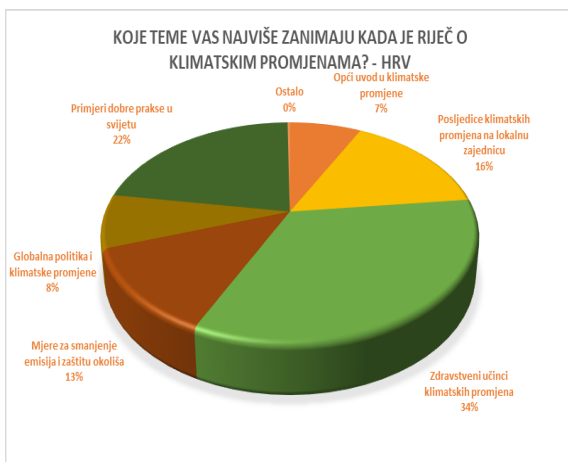
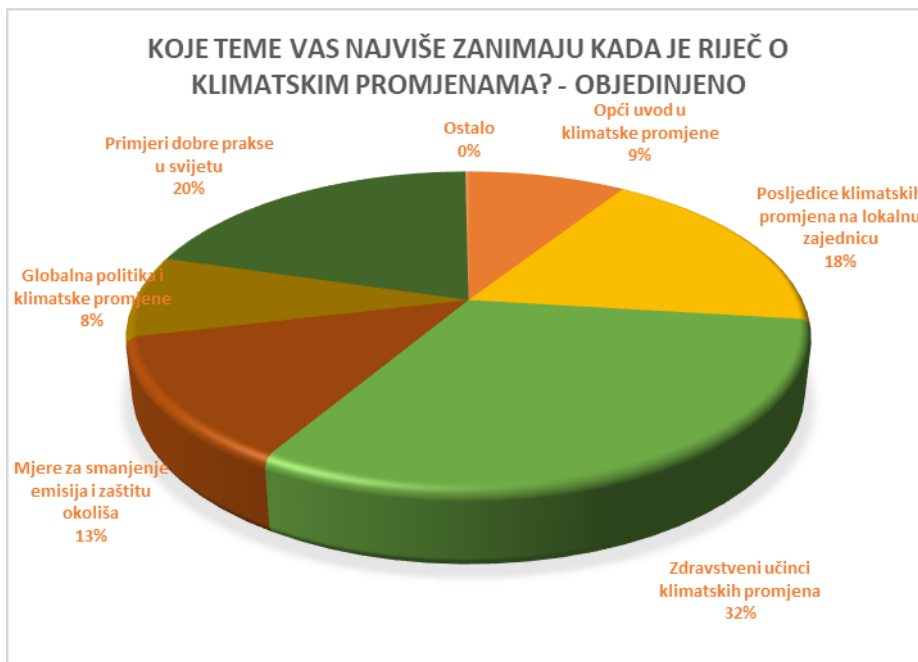
15. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

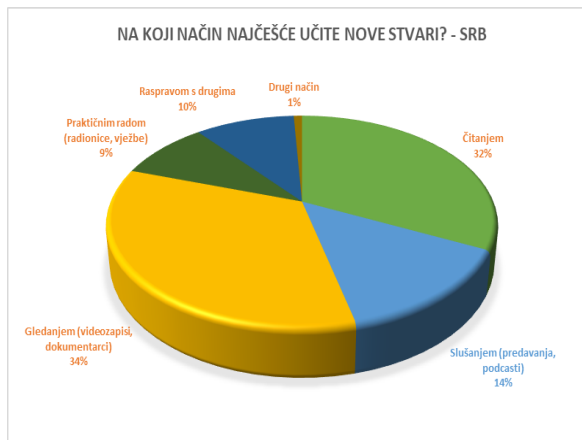
16. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

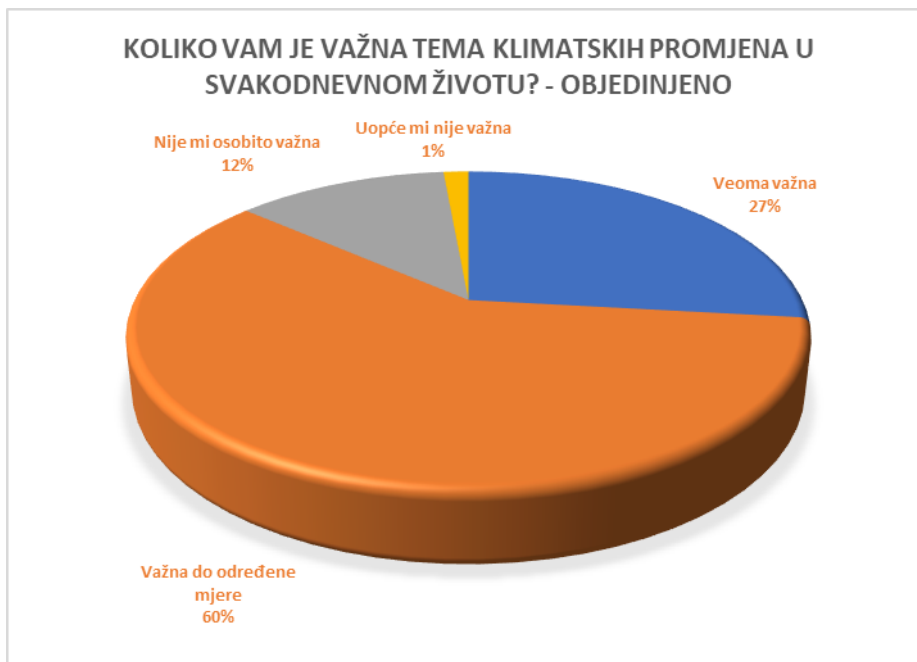
17. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

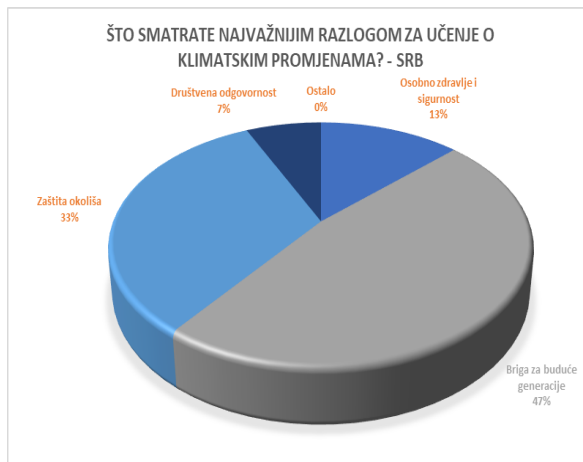
18. PITANJE

Sufinancira
Europska unija

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

19. PITANJE

20. PITANJE

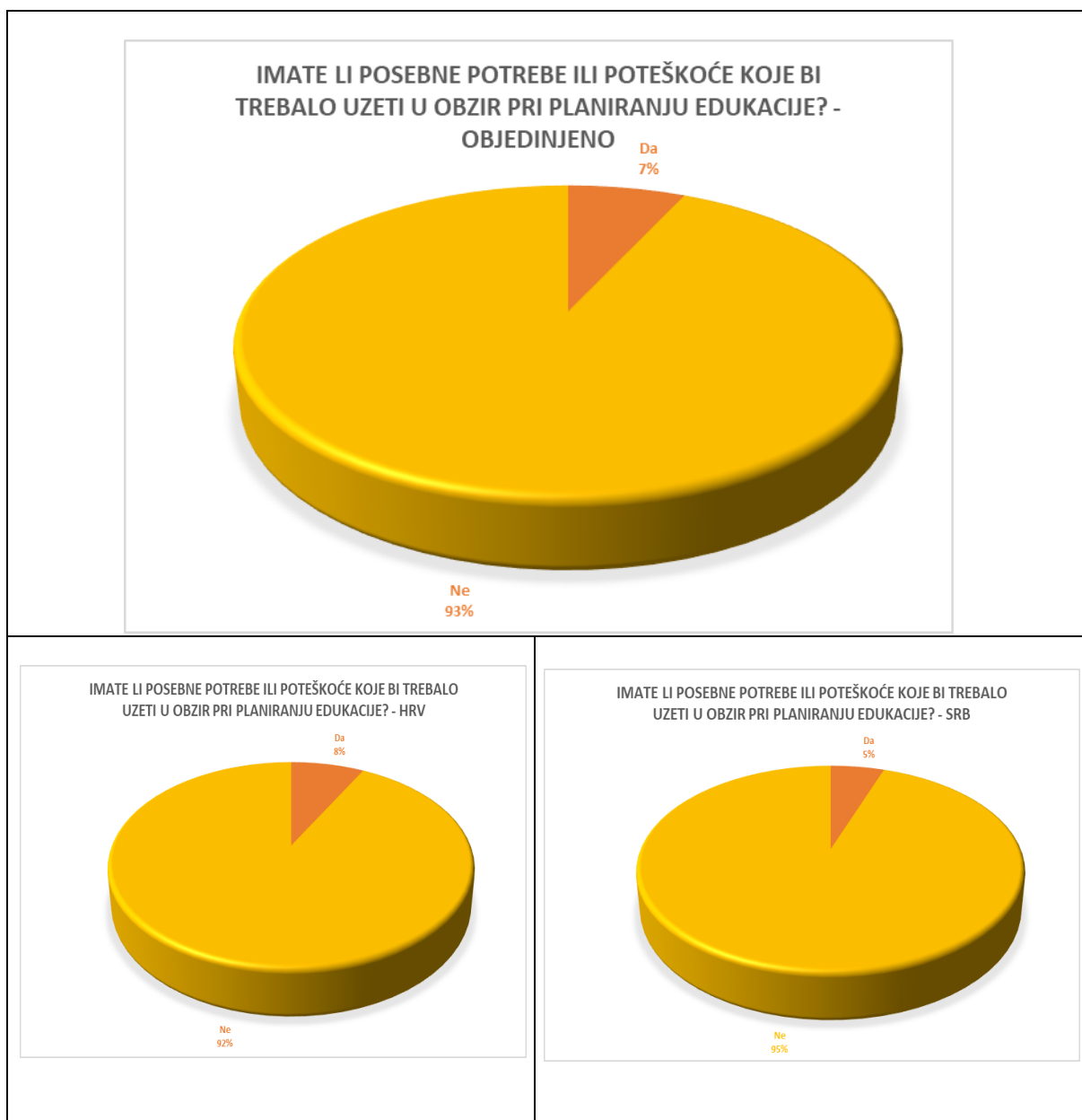
Pitanje bilo je otvorenog tipa i na njega većina ispitanika nije ništa odgovorila.

Sufinancira
Europska unija

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

21. PITANJE

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“

4. ZAKLJUČAK

Zaključno, istraživanje je jasno pokazalo kako su starije osobe i osobe s invaliditetom zainteresirane, spremne i motivirane za sudjelovanje u edukaciji o klimatskim promjenama. Iako te skupine često ostaju na marginama kada je riječ o suvremenim edukacijskim praksama, njihova uključenost ima višestruku vrijednost: doprinosi njihovoj otpornosti, poboljšava kvalitetu života, i omogućuje prijenos znanja unutar zajednice.

Sudionici su izrazili spremnost za kratke, sadržajne edukacije – preferirano trajanje radionica je dva dana – te interes za različite teme, poput posljedica klimatskih promjena na zdravlje, mjera za zaštitu okoliša i utjecaja klimatskih promjena na lokalnu zajednicu. Važno je istaknuti i psihološku dimenziju – znatan broj osoba doživljava brigu, tjeskobu ili osjećaj nesigurnosti u vezi s klimatskom krizom, što ukazuje na potrebu da edukacije budu i emocionalno podržavajuće.

Prepreke poput ograničenog financijskog kapaciteta, slabe digitalne pismenosti i ograničenog pristupa informacijama moraju se uzeti u obzir pri osmišljavanju budućih programa. Papirnati formati, fizička prisutnost u zajednici, jednostavan jezik i podrška kroz lokalne organizacije pokazali su se kao ključni faktori uključivanja.

Istraživanje snažno sugerira da obrazovanje o klimatskim promjenama ne smije biti rezervirano za digitalno pismene, mlade i urbane populacije. Umjesto toga, inkluzivni pristupi – koji poštuju potrebe i iskustva starijih i osoba s invaliditetom – mogu obogatiti društveni dijalog i povećati ukupnu otpornost zajednica na klimatske rizike.

Ovo izvješće služi kao poziv na djelovanje svim relevantnim akterima – obrazovnim institucijama, lokalnim vlastima, organizacijama civilnog društva i donositeljima politika – da zajedno osmisle i provedu obrazovne aktivnosti koje neće nikoga isključiti. Samo tako možemo graditi društvo koje razumije, reagira i kolektivno se nosi s klimatskim izazovima.

Online obrazovanje, iako pristupačnije za neke, ne može u potpunosti zamijeniti fizičke radionice. Posebno je važno osigurati pristup i podršku osobama s invaliditetom kroz primjenu univerzalnog dizajna obrazovnih sadržaja. Uloga lokalnih zajednica, organizacija civilnog društva i institucija je ključna u provedbi takvih inicijativa. Edukacija o klimatskim promjenama mora postati inkluzivna, lokalno relevantna i povezivana s svakodnevnim životom sudionika.

Ovo istraživanje pruža vrijedan uvid u potrebe dviju često zanemarenih skupina i daje jasan smjer budućim edukativnim aktivnostima koje žele biti društveno pravedne i učinkovite.

**Sufinancira
Europska unija**

PRILOG 1. - UPITNIK ZA OSOBE 55+ I OSOBE S INVALIDITETOM O NJIHOVIM ŽELJAMA I POTREBAMA U VEZI S UČENJEM O KLIMATSKIM PROMJENAMA

1. Dobna skupina:

- a) 55-59 godina
- b) 60-69 godina
- c) 70+ godina

2. Spol:

- a) Muško
- b) Žensko

3. Jeste li osoba s invaliditetom?

- a) DA
- b) NE

4. Koliko ste informirani o klimatskim promjenama?

- a) Nimalo
- b) Malo
- c) Dobro
- d) Vrlo dobro

5. Koliko često pratite vijesti ili čitate o klimatskim promjenama?

- a) Svakodnevno
- b) Jednom tjedno
- c) Mjesečno
- d) Rijetko ili nikada

6. Vjerujete li informacijama koje nalazite u medijima?

- a) Da
- b) Ne

**Sufinancira
Europska unija**

7. Mislite li da klimatske promjene imaju utjecaj na vaše svakodnevno življenje?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

8. Koliko često razmišljate o utjecaju klimatskih promjena na svoju budućnost?

- a) Svakodnevno
- b) Nekoliko puta tjedno
- c) Nekoliko puta mjesečno
- d) Rijetko
- e) Nikad

9. Jeste li primijetili porast osjećaja zabrinutosti, straha ili tjeskobe u vezi s klimatskim promjenama?

- a) Da, značajno
- b) Da, malo
- c) Ne
- d) Nisam siguran/na

10. Mislite li da se vaš strah ili briga zbog klimatskih promjena odražava na vaše mentalno zdravlje?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

11. Smatrate li da klimatske promjene negativno utječu na vašu financijsku situaciju?

- a) Da
- b) Ne

12. Želite li dobiti više informacija o klimatskim promjenama?

- a) Da
- b) Ne

**Sufinancira
Europska unija**

13. Koji oblik edukacije vam najviše odgovara? (Moguće je odabrati više opcija)

- a) Predavanja uživo
- b) Online predavanja ili webinar
- c) Pisani materijali (knjige, brošure)
- d) Audiovizualni materijali (videozapisi, dokumentarci)
- e) Grupne rasprave ili radionice
- f) Jedan-na-jedan poduka
- g) Neki drugi oblik (molimo navedite): _____

14. Koliko bi, po vama, bilo optimalno trajanje radionice o klimatskim promjenama?

- a) 2 dana
- b) 3 dana
- c) više od 3 dana

15. Koji vam je način pristupa informacijama najlakši?

- a) Tiskani materijali (knjige, brošure)
- b) Digitalni formati (PDF, e-knjige)
- c) Video formati (YouTube, DVD)
- d) Audio formati (podcasti, audioknjige)
- e) Društveni mediji
- f) Ostalo (molimo navedite): _____

16. Koje teme vas najviše zanimaju kada je riječ o klimatskim promjenama? (Moguće je odabrati više opcija)

- a) Opći uvod u klimatske promjene
- b) Posljedice klimatskih promjena na lokalnu zajednicu
- c) Zdravstveni učinci klimatskih promjena
- d) Mjere za smanjenje emisija i zaštitu okoliša
- e) Globalna politika i klimatske promjene
- f) Primjeri dobre prakse u svijetu

**Sufinancira
Europska unija**

g) Ostalo (molimo navedite): _____

17. Na koji način najčešće učite nove stvari?

- a) Čitanjem
- b) Slušanjem (predavanja, podcasti)
- c) Gledanjem (videozapisi, dokumentarci)
- d) Praktičnim radom (radionice, vježbe)
- e) Raspravom s drugima
- f) Drugi način (molimo navedite): _____

18. Koliko vam je važna tema klimatskih promjena u svakodnevnom životu?

- a) Veoma važna
- b) Važna do određene mjere
- c) Nije mi osobito važna
- d) Uopće mi nije važna

19. Što smatrate najvažnijim razlogom za učenje o klimatskim promjenama?

- a) Osobno zdravlje i sigurnost
- b) Briga za buduće generacije
- c) Zaštita okoliša
- d) Društvena odgovornost
- e) Ostalo (molimo navedite): _____

20. Postoji li nešto što bi vas motiviralo da više učite o klimatskim promjenama? (Molimo navedite):

21. Imate li posebne potrebe ili poteškoće koje bi trebalo uzeti u obzir pri planiranju edukacije?

- a) Da
- b) Ne

22. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovori li DA, molimo navedite koje su to posebne potrebe ili poteškoće?

**Sufinancira
Europska unija**

23. Imate li prijedloge ili komentare u vezi s načinom na koji biste željeli biti poučavani o klimatskim promjenama?

Hvala vam što ste ispunili ovaj upitnik! Vaše mišljenje je važno i pomoći će nam da bolje razumijemo kako vam možemo pružiti informacije o klimatskim promjenama na način koji vam najviše odgovara.

**Sufinancira
Europska unija**

„Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.“